

Cynllun Rheoli Perygl Llifogydd Cyfoeth Naturiol Cymru: Lle De-orllewin Cymru

Cynnwys

1. Cyflwyniad	3
2. Lle De-orllewin Cymru.....	5
3. Llifogydd hanesyddol yn Ne-orllewin Cymru	7
4. Y perygl llifogydd heddiw yn Ne-orllewin Cymru	8
5. Y perygl llifogydd yn Ne-orllewin Cymru yn y dyfodol	14
6. Gweithgaredd rheoli perygl llifogydd diweddar	20
7. Gwaith rheoli perygl llifogydd yr ydym yn ei gynllunio yn Ne-orllewin Cymru.....	21
8. Y Cynllun Cyflawni ar gyfer Lle De-orllewin Cymru.....	24
9. Monitro ac adolygu	27
10. Rhagor o wybodaeth.....	27

1. Cyflwyniad

Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC) yw'r corff mwyaf a noddir gan Lywodraeth Cymru, a'n diben craidd yw rheoli adnoddau naturiol yn gynaliadwy yng Nghymru.

Mae gennym amrediad o rolau a chyfrifoldebau, sy'n amrywio o reoleiddiwr i gynghorydd, tîrffediannwr, gweithredwr ac ymatebwr mewn argyfwng. Mae gennym drosolwg strategol ar gyfer rheoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol sy'n golygu goruchwyllo a chyfleu gwaith rheoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol yn gyffredinol yng Nghymru. Mae gennym bwerau hefyd i reoli llifogydd o brif afonydd, cronfeydd dŵr a'r môr.

Yng Nghymru, amcangyfrifir bod 245,118 eiddo mewn perygl o ddiodeff llifogydd o'r môr, afonydd a dŵr wyneb. Mae hyn yn golygu tua un adeilad ym mhob wyth yng Nghymru. Rydym yn dilyn dull sy'n seiliedig ar risg o reoli perygl llifogydd drwy'r gweithgareddau a gyflawnir gennym.

Mae'r Cynllun Rheoli Perygl Llifogydd (CRhPLI) hwn yn cwmpasu Cymru gyfan ac yn rhoi gwybodaeth am raddfa'r risg o lifogydd, yn ogystal â blaenoriaethau CNC ar gyfer rheoli'r risg o lifogydd, a mesurau yr ydym yn bwriadu eu cymryd, dros y blynyddoedd i ddod. Mae'r CRhPLI hwn yn ymdrin â llifogydd o afonydd, cronfeydd dŵr a'r môr. Nid yw'n cynnwys llifogydd o ddŵr wyneb a chyrsgiau dŵr llai, y mae Awdurdodau Llifogydd Lleol Arweiniol yn arwain yn eu cylch ac y mae ganddynt bwerau i ymdrin â nhw.

Rhennir y CRhPLI yn ddwy brif adran. Yn yr adran gyntaf, fe welwch wybodaeth a blaenoriaethau a mesurau a osodwyd ar lefel Genedlaethol (Cymru). Rhennir yr ail adran – hon – yn ôl [ardaloedd gweithredol CNC](#), a elwir hefyd yn Lleoedd CNC, lle ceir gwybodaeth fanylach a mesurau ar raddfa leol. Y bwriad yw rhoi'r dewis ichi naill ai ddarllen y CRhPLI yn ei gyfanrwydd er mwyn ichi gael dealltwriaeth lawn o'r hyn sydd wedi'i gynllunio ledled Cymru, neu gyfeirio at yr adran Lle sy'n berthnasol i ble rydych yn byw.

Drwy gael eu gosod yn y modd hwn, bwriedir i'r cynlluniau hyn gyd-fynd â'r [Datganiadau Ardal](#) (a gafodd eu datblygu mewn ymateb i'r [Polisi Adnoddau Naturiol](#)) a chefnogi'r broses o'u cyflawni. Mae Datganiad Ardal De-orllewin Cymru yn nodi lliniaru ac addasu i hinsawdd sy'n newid fel thema allweddol ac mae'r Datganiad Ardal Forol sy'n cwmpasu holl arfordir Cymru, yn nodi atebion ac addasiadau sy'n seiliedig ar natur ar yr arfordir fel thema allweddol. Mae'r wybodaeth a'r camau gweithredu arfaethedig yn y CRhPLI hwn yn berthnasol yn uniongyrchol i'r heriau hyn ac yn nodi ein huchelgeisiau o ran rheoli perygl llifogydd er mwyn helpu i fynd i'r afael â nhw.

Mae'r adran Lle De-orllewin Cymru hon yn rhoi gwybodaeth am lefel y risg ar raddfa leol ac yn disgrifio'r hyn rydym wedi'i gynllunio ar gyfer y cymunedau yr ydym yn pryderu fwyaf yn eu cylch. Yn unol ag Amcanion [Strategaeth Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol Genedlaethol Llywodraeth Cymru](#), rydym yn blaenoriaethu ein gwaith ac yn cyfeirio ein hymdrechion, gan flaenoriaethu ar sail risg llifogydd, at y cymunedau sydd â'r risg fwyaf o lifogydd. Rydym yn gwneud hyn gan ddefnyddio ein Cofrestr Cymunedau mewn Perygl sy'n ystyried nifer o ffactorau er mwyn nodi'r lleoliadau (cymunedau) sy'n wynebu'r perygl llifogydd mwyaf ar draws ardal De-orllewin Cymru. Defnyddir y Gofrestr Cymunedau mewn Perygl i lywio, cynllunio a blaenoriaethu ein rhaglen fuddsoddi i dargedu buddsoddiad yn yr ardaloedd mwyaf agored i berygl llifogydd. Nid yw'n graddio risg mewn modd absoliwt, ond mae'n dangos arwyddocâd cymharol y risg fesul lleoliad. Rydym yn ei defnyddio ar y cyd â ffactorau eraill i ddyrannu ein rhaglenni gwaith ar gyfer rheoli perygl llifogydd.

Defnyddiwyd y Gofrestr Cymunedau mewn Perygl i lywio'r broses o nodi Ardaloedd Perygl Llifogydd yn [adroddiadau Asesiad Cychwynnol o'r Bygythiad Llifogydd 2018](#). Nod y CRhPLI yw disgrifio pa gamau yr ydym yn eu cymryd yn yr Ardaloedd Perygl Llifogydd hyn, ynghyd â chymunedau eraill yr ydym yn barnu bod angen gweithredu ynddynt, naill ai mewn ymateb i lifogydd diweddar neu drwy dargedu'r rheini sy'n wynebu'r perygl mwyaf, gan ddefnyddio'r Gofrestr Cymunedau mewn Perygl. Felly, mae'r CRhPLI hwn yn cyflawni ein gofynion o dan adran 25 o Reoliadau Perygl Llifogydd 2009, ond bydd hefyd yn ystyried digwyddiadau llifogydd afonol ac arfordirol diweddar a gwaith dilynol sy'n deillio ohonynt.

Mae'r mesurau sydd wedi'u cynnwys yn y cynllun hwn yn gywir ar adeg ysgrifennu'r adroddiad. Byddwn yn cynnal adolygiad blynyddol o'r cynnydd a wnaed o ran cyflawni'r mesurau ac yn diwygio unrhyw fesurau yn ôl yr angen er mwyn sicrhau ein bod yn parhau i ddefnyddio dull sy'n seiliedig ar risg o reoli perygl llifogydd.

2. Lle De-orllewin Cymru

Mae Lle De Orllewin Cymru CNC yn cwmpasu awdurdodau lleol Castell-nedd Port Talbot, Abertawe, Sir Gaerfyrddin a Sir Benfro. Mae wedi'i amgylchynu gan Le Canol De Cymru i'r dwyrain a Lle Canolbarth Cymru i'r gogledd.

Ffigur 1: Yr ardal ofodol a gwmpesir gan Le De-orllewin Cymru, ynghyd â'i lleoliad mewn perthynas â gweddill Cymru.

Mae Lle De-orllewin Cymru yn wledig ei natur yn bennaf ac mae tir amaethyddol gyda rhai ardaloedd o goedwigaeth yn nodweddion amlwg iawn ynddo. Mae ganddo dirwedd amryfal ac amrywiol sy'n cynnwys ucheldiroedd garw Mynyddoedd y Preseli, Mynyddoedd Cambria a Pharc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog ac arfordir sy'n bwysig o ran natur, twristiaeth a diwydiant.

Mae hefyd yn gartref i ddiwydiannau pwysig. Mae Aberdaugleddau yn harbwr dŵr dwfn naturiol sy'n ei gwneud yn bosibl i longau mawr symud trwyddo, ac mae'r seilwaith cysylltiedig yn hanfodol bwysig i sector ynni'r DU ac mae Port Talbot yn gartref i weithfeydd haearn a dur integredig Tata Steel.

Er ei fod yn gartref i ddiwydiannau trwm y gorffennol a heddiw, mae Lle De-orllewin Cymru hefyd yn gartref i lawer o safleoedd o bwysigrwydd cenedlaethol neu ryngwladol, megis Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Penrhyn Gŵyr ac Ardal Cadwraeth Arbennig Arfordir Penfro.

Mae aneddiadau mawr a chanolfannau masnachol wedi'u lleoli'n bennaf yn yr ardaloedd arfordirol ac yn cynnwys Abertawe, Castell-nedd, Port Talbot, Llanelli a Chaerfyrddin.

Mae twristiaeth yn bwysig i'r economi leol, ac mae Penrhyn Gŵyr ac arfordir Sir Benfro yn denu llawer o ymwelwyr bob blwyddyn.

Mae gan aral De-orllewin Cymru arfordir sy'n ymestyn o Fargam yn y de i Aberteifi yn y gogledd-orllewin. Mae arfordir garw a thraethau hir tywodlyd Penrhyn Gŵyr ac arfordir Sir Benfro yn denu llawer o ymwelwyr bob blwyddyn, sy'n golygu bod twristiaeth yn bwysig iawn i'r economi leol. Mae arfordir Lle De-orllewin Cymru wedi'u gwmpasu gan Gynllun Rheoli Traethlin 'De Cymru' a Chynllun Rheoli Traethlin 'Gorllewin Cymru'.

Yr afonydd mwyaf yn Lle De-orllewin Cymru yw afon Tawe, afon Tywi ac afon Llŵchwr.

Mae afon Tawe tua 48 cilometr o hyd, ac mae'n llifo o'i tharddiad yn y Mynyddoedd Du i'r man lle mae'n cwrdd â'r môr yn Abertawe. Mae rhannau uchaf a chanol y dalgyloch yn amaethyddol yn bennaf gyda rhai ardaloedd o goedwigaeth cyn i'r afon lifo trwy Abertawe, sef ail ddinas fwyaf Cymru. Mae cymunedau allweddol eraill gerllaw afon Tawe yn cynnwys Ystradgynlais, Ystalyfera a Phontardawe.

Afon Tywi yw'r afon hiraf sy'n llifo'n gyfan gwbl o fewn ffiniau Cymru, mae tua 120 cilometr o hyd ac mae'n llifo o'i tharddiad ym Mynyddoedd Cambria i'r man lle mae ei haber yn cychwyn yng Nghaerfyrddin. Tir amaethyddol yw'r nodwedd fwyaf amlwg yn y dalgyloch cyfan a cheir ardaloedd helaeth o goedwigaeth yn agos at y ffynhonnell. Mae tua 80 cilometr o'r afon wedi'i dynodi'n Ardal Cadwraeth Arbennig. Y cymunedau allweddol gerllaw Afon Tywi yw Llandeilo, Llanymddyfri a Chaerfyrddin.

Mae afon Llŵchwr yn codi wrth odre'r Mynyddoedd Duon ac yn llifo heibio trefi Rhydaman a Phontarddulais, lle mae'r afon yn dod o dan ddylanwad y llanw. Mae aber Llŵchwr yn cynnig cynefin eang ac amrywiol, gan gynnwys gwastadeddau tywod, gwastadeddau llaid, morfeydd heli a thwyni tywod.

Ymhlith yr afonydd nodedig eraill yn Lle De-orllewin Cymru mae afon Afan, afon Tâf, afon Cleddau Ddu ac afon Cleddau Wen.

3. Llifogydd hanesyddol yn Ne-orllewin Cymru

Yn yr adran hon ceir crynodeb o'r digwyddiadau llifogydd sylweddol sydd wedi digwydd dros yr 20 mlynedd diwethaf yn Lle De-orllewin Cymru. Yn y rhan fwyaf o achosion, rydym yn dosbarthu digwyddiad llifogydd yn ddigwyddiad sylweddol os cafwyd llifogydd mewn 20 eiddo (preswyl neu fasnachol) neu ragor. Bu digwyddiadau tywydd eithafol eraill hefyd sydd wedi achosi llifogydd lleol, efallai nad ydynt wedi'u cynnwys yn y digwyddiadau y canolbwyntir arnynt yma.

Rhoddir crynodeb isod o bob un o'r digwyddiadau llifogydd sylweddol a brofwyd ar draws Lle De-orllewin Cymru:

- Ym mis Mawrth 2008, effeithiodd llifogydd o'r môr ar tuag 11 eiddo yn Nhalacharn, a bu 30–40 o garafanau o dan ddŵr mewn maes carafanau ym Mae Caerfyrddin.
- Ym mis Ionawr 2013, bu llifogydd ym mhentref Llanddowror o afon Hydfron, sef un o isafonydd afon Tâf, a bu 27 eiddo o dan ddŵr. Bu llifogydd ar raddfa debyg yn y pentref hwn ym mis Tachwedd 2009 hefyd.
- Ym mis Ionawr 2014, drwy gyfuniad o lanwau uchel, gwyntoedd cryfion a thonnau mawr, cafwyd amodau a achosodd y llifogydd môr gwaethaf ar hyd yr arfordir ers dros 15 mlynedd. Effeithiwyd ar eiddo ar hyd yr arfordir i gyd ond cafwyd yr effaith fwyaf ar Langennech, Llansteffan, Cei Caerfyrddin, Talacharn, Hwlfordd, Cwm Abergwaun, Niwgwl, Amroth, Dale, Angle, Aber Bach, Pen-clawdd a Crofty. Ym Mae Caerfyrddin cafwyd effaith ar tua 70 o garafanau.
- Rhwng 11 a 13 Hydref 2018, daeth Storm Callum â gwyntoedd cryfion a glaw trwm ar draws llawer o Dde Cymru. Effeithiodd llifogydd ar ardaloedd ar draws Lle De-orllewin Cymru, ond Caerfyrddin ddiodefodd fwyaf lle cafwyd llifogydd mewn 82 eiddo masnachol a phreswyl.
- Rhwng 15 ac 16 Chwefror 2020, Storm Dennis oedd y digwyddiad llifogydd mwyaf sylweddol i effeithio ar Gymru ers llifogydd Rhagfyr 1979. Effeithiwyd ar lawer o leoliadau ar draws Lle De-orllewin Cymru gan arwain at llifogydd mewn 88 eiddo yng Nghastell-nedd Port Talbot, 63 eiddo yng Nghaerfyrddin a 45 eiddo yn Abertawe.
- Achosodd Storm Christoph, rhwng 19 a 20 Ionawr 2021, dywydd gwlyb sylweddol gan arwain at llifogydd mewn 150 eiddo ledled Cymru, gan gynnwys cymunedau a phentrefi anghysbell ar draws De-orllewin Cymru.

4. Y perygl llifogydd heddiw yn Ne-orllewin Cymru

Ar draws Lle De-orllewin Cymru, mae 19,944 eiddo mewn perygl o lifogydd o afonydd a 7,679 eiddo mewn perygl o lifogydd o'r môr. Mae hyn yn cyfateb i fwy na 56,000 o bobl sydd mewn perygl o lifogydd o afonydd a bron 20,000 o bobl sydd mewn perygl o lifogydd o'r môr.

Categoriâu perygl llifogydd

Mae llifogydd afon yn digwydd pan na all afon ymdopi â faint o ddŵr sy'n draenio i mewn iddi o'r tir o'i hamgylch. Mae llifogydd môr neu lifogydd llanwol yn digwydd pan fo llanw uchel ac amodau stormus. Rydym yn disgrifio maint y risg i bob eiddo fel y 'siawns' y bydd llifogydd yn digwydd. Mae tri chategori risg:

- Os disgrifir bod gan rywle risg '**uchel**' o lifogydd, mae hyn yn golygu, ym mhob blwyddyn, fod siawns o fwy nag 1 ym mhob 30 (3.3%) y bydd yn dioddef llifogydd.
- Os disgrifir bod gan rywle risg '**ganolig**' o lifogydd, mae hyn yn golygu, ym mhob blwyddyn, fod siawns rhwng 1 ym mhob 100 (1%) ac 1 ym mhob 30 (3.3%) y bydd yn dioddef llifogydd o afonydd, neu rhwng 1 ym mhob 200 (0.5%) ac 1 ym mhob 30 (3.3%) yn achos llifogydd o'r môr.
- Os disgrifir bod gan rywle risg '**isel**' o lifogydd, mae hyn yn golygu, ym mhob blwyddyn, fod siawns rhwng 1 ym mhob 1,000 (0.1%) ac 1 ym mhob 100 (1%) y bydd yn dioddef llifogydd o afonydd, neu rhwng 1 ym mhob 1,000 (0.1%) ac 1 ym mhob 200 (0.5%) yn achos llifogydd o'r môr.

Mae'r adran ganlynol yn dangos y niferoedd sydd mewn perygl o lifogydd ar draws Lle De-orllewin Cymru. Os byddai'n well gennych weld ble sydd mewn perygl o ddiodeff llifogydd ar ffurf map, mae nifer o gynhyrchion mapio llifogydd ar gael ar ein gwefan. Maen nhw'n dangos, ar ffurf weledol, ble sydd mewn perygl o lifogydd ledled Cymru, fesul ffynhonnell. I gael y mapiau diweddaraf, ewch i'n gwefan: [gweld eich risg llifogydd yn ôl cod post](#) a [gweld eich risg llifogydd ar fap](#).

Mae'r ffigurau a ddefnyddir yn yr adran ganlynol wedi'u rhannu'n risg o afonydd a risg o'r môr. Mewn gwirionedd, gall rhai eiddo fod yn agored i lifogydd o afonydd ac o'r môr, ond gall hyn gymhlethu esboniadau a sut y cyflwynir data, felly ymdrinnir â pherygl llifogydd o afonydd a pherygl llifogydd o'r môr ar wahân. Wrth gwrs, gall rhai eiddo fod mewn perygl o lifogydd dŵr wyneb hefyd. Nid yw hyn wedi'i gynnwys yn y CRhPLI CNC hwn, oherwydd awdurdodau lleol sy'n arwain ar y math hwn o lifogydd. I gael gwybod mwy am lifogydd o ddŵr wyneb a nentydd llai, cysylltwch â'r Awdurdod Lleol perthnasol.

Mae'r ffigurau eiddo mewn perygl a ddarperir yn y CRhPLI hwn yn adlewyrchu ein dealltwriaeth o berygl llifogydd heb amddiffynfeydd rhag llifogydd. Mae hyn yn cyfleu gwir raddfa'r perygl llifogydd yng Nghymru ac yn adlewyrchu'r ffaith y gall unrhyw amddiffynfa rhag llifogydd gael ei llethu mewn amodau sydd y tu hwnt i'r hyn y cafodd ei chynllunio ar ei gyfer.

Beth sydd mewn perygl yn Lle De-orllewin Cymru heddiw?

Mae'r tablau canlynol yn dangos dosbarthiad eiddo fesul lefel perygl a ffynhonnell ar draws Lle De-orllewin Cymru pe na bai unrhyw amddiffynfeydd yn bresennol.

Tabl 1: Nifer yr eiddo preswyl, eiddo dibreswyl a gwasanaethau sydd mewn perygl o lifogydd o'r môr yn Lle De-orllewin Cymru.

Categori perygl llifogydd	Eiddo preswyl mewn perygl o ddiodeff llifogydd	Eiddo dibreswyl mewn perygl o ddiodeff llifogydd	Eiddo dibreswyl mewn perygl o ddiodeff llifogydd	Cyfanswm mewn perygl o ddiodeff llifogydd
Y Môr Uchel	3,791	267	54	4,112
Y Môr Canolig	2,086	227	50	2,363
Y Môr Isel	985	157	62	1,204
Cyfanswm y Môr	6,862	651	166	7,679

Tabl 2: Nifer yr eiddo preswyl, eiddo dibreswyl a gwasanaethau sydd mewn perygl o lifogydd o afonydd yn Lle De-orllewin Cymru.

Categori perygl llifogydd	Eiddo preswyl mewn perygl o ddiodeff llifogydd	Eiddo dibreswyl mewn perygl o ddiodeff llifogydd	Eiddo dibreswyl mewn perygl o ddiodeff llifogydd	Cyfanswm mewn perygl o ddiodeff llifogydd
Afonydd Uchel	4,706	679	106	5,491
Afonydd Canolig	2,828	752	71	3,651
Afonydd Isel	9,182	1,442	178	10,802
Cyfanswm Afonydd	16,716	2,873	355	19,944

* Mae gwasanaethau allweddol yn cynnwys mathau o eiddo sy'n ymwneud ag addysg, gwasanaethau iechyd, trafndiaeth, cyfleustodau a gwasanaethau brys.

Mae'r rhwydwaith o amddiffynfeydd rhag llifogydd o'r môr ar draws Lle De-orllewin Cymru yn helpu i leihau'r perygl i fwy na 3,000 eiddo (preswyl a dibreswyl) yn y senario 1 ym mhob 30 mlynedd (tebygolrwydd gormodiant blynyddol o 3.3%) a mwy na 1,500 eiddo yn y senario 1 ym mhob 200 mlynedd (tebygolrwydd gormodiant blynyddol o 2%). Yn ogystal â hyn, mae'r rhwydwaith o amddiffynfeydd rhag llifogydd o afonydd yn helpu i leihau'r perygl i bron 3,000 eiddo (preswyl a dibreswyl) yn y senario 1 ym mhob 30 mlynedd (tebygolrwydd gormodiant blynyddol o 3.3%) a mwy na 4,500 eiddo yn y senario 1 ym mhob 100 mlynedd (tebygolrwydd gormodiant blynyddol o 1%). Nid yw'r eiddo hyn yn cael eu tynnu oddi ar categori risg yn gyfan gwbl gan amddiffynfeydd rhag llifogydd gan nad yw amddiffynfeydd

hyn yn atal y perygl o lifogydd yn llwyr oherwydd gall ddŵr ddod drostynt neu gallant fethu, ond mae'r risg yn cael ei leihau'n sylweddol.

Seilwaith trafnidiaeth

Ar draws De-orllewin Cymru, mae 22 cilometr o reilffyrdd a 240 cilometr o ffyrdd mewn perygl o lifogydd o'r môr. Yn ogystal, mae 53 cilometr o reilffyrdd a 600 cilometr o ffyrdd (mawr a bach) mewn perygl o lifogydd o afonydd. Mae hyn yn gyfrifol am fwy na 30% o'r holl reilffyrdd ledled Cymru sydd mewn perygl o lifogydd o afonydd.

Tir amaethyddol

Mae ychydig llai na 400 cilometr sgwâr o dir amaethyddol mewn perygl o ddiodeff llifogydd o'r môr ledled Cymru. Yn Lle De-orllewin Cymru, mae 85 cilometr sgwâr mewn perygl o lifogydd o'r môr, sef 21% o'r cyfanswm yng Nghymru gyfan.

Yn ogystal, mae gan Gymru dros 800 cilometr sgwâr o dir amaethyddol sydd mewn perygl o ddiodeff llifogydd o afonydd. Mae 18% o gyfanswm y tir amaethyddol sydd mewn perygl o lifogydd o'r môr yn Lle De-orllewin Cymru.

Yr amgylchedd

Mae nifer o safleoedd gwarchoddedig mewn perygl o lifogydd ar draws Lle De-orllewin Cymru. Mae Tabl 3 isod yn rhoi gwybodaeth am raddfa'r safleoedd sydd mewn perygl yng Nghymru, yn ogystal â'r gyfran berthnasol o risg sy'n bresennol yn Ne-orllewin Cymru.

Tabl 3: Nifer y safleoedd dynodedig o bwysigrwydd cenedlaethol sydd mewn perygl o lifogydd o afonydd a'r môr yn Lle De-orllewin Cymru.

Dynodiad	Llifogydd o'r môr – cyfanswm yr arwynebedd sydd mewn perygl yng Nghymru (km ²)	Llifogydd o'r môr – cyfanswm yr arwynebedd sydd mewn perygl yn Ne-orllewin Cymru (km ²)	Llifogydd o'r môr – % o'r cyfanswm yng Nghymru sydd mewn perygl yn Ne-orllewin Cymru	Llifogydd o afonydd – cyfanswm yr arwynebedd sydd mewn perygl yng Nghymru (km ²)	Llifogydd o afonydd – cyfanswm yr arwynebedd sydd mewn perygl yn Ne-orllewin Cymru (km ²)	Llifogydd o afonydd – % o'r cyfanswm yng Nghymru sydd mewn perygl yn Ne-orllewin Cymru
RAMSAR	204	57	28	23	2	9
Ardaloedd Cadwraeth Arbennig (ACAau)	385	152	40	113	32	28

Dynodiad	Llifogydd o'r môr – cyfanswm yr arwynebedd sydd mewn perygl yng Nghymru (km ²)	Llifogydd o'r môr – cyfanswm yr arwynebedd sydd mewn perygl yn Ne-orllewin Cymru (km ²)	Llifogydd o'r môr – % o'r cyfanswm yng Nghymru sydd mewn perygl yn Ne-orllewin Cymru	Llifogydd o afonydd – cyfanswm yr arwynebedd sydd mewn perygl yng Nghymru (km ²)	Llifogydd o afonydd – cyfanswm yr arwynebedd sydd mewn perygl yn Ne-orllewin Cymru (km ²)	Llifogydd o afonydd – % o'r cyfanswm yng Nghymru sydd mewn perygl yn Ne-orllewin Cymru
Ardaloedd Gwarchodaeth Arbennig (AGAAu)	240	59	25	21	2	8
Safleoedd o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig (SoDdGAau)	513	165	32	180	34	19
Henebion cofrestredig	1	0.2	12	1	0.2	12

Y cymunedau sy'n wynebu'r perygl mwyaf yn Ne-orllewin Cymru

Drwy'r cam Asesu Perygl Llifogydd Rhagarweiniol sy'n gysylltiedig â'r FRMP hwn, nodwyd bod cymunedau'n "Ardaloedd Perygl Llifogydd". Cafodd yr asesiad a gynhaliwyd i nodi Ardaloedd Perygl Llifogydd ledled Cymru ei gwblhau gan ddefnyddio statws diamddiffyn cymunedau er mwyn creu llwyfan ar gyfer cymharu. Yn Ne-orllewin Cymru, mae cymunedau wedi'u nodi'n Ardaloedd Perygl Llifogydd sydd mewn perygl o lifogydd o afonydd neu o'r môr. Mae'n bwysig bod gwaith yn cael ei wneud i gynnal yr amddiffyniad presennol y mae'r gymuned yn elwa arno, yn ogystal â pharhau i geisio nodi opsiynau i leihau'r perygl llifogydd ymhellach mewn ardaloedd penodol.

Yn Lle De-orllewin Cymru, mae'r cymunedau a nodwyd yn Ardaloedd Perygl Llifogydd fel a ganlyn:

- Llansawel – perygl llifogydd o'r môr
- Llanelli – perygl llifogydd o'r môr
- Port Talbot – perygl llifogydd o afonydd

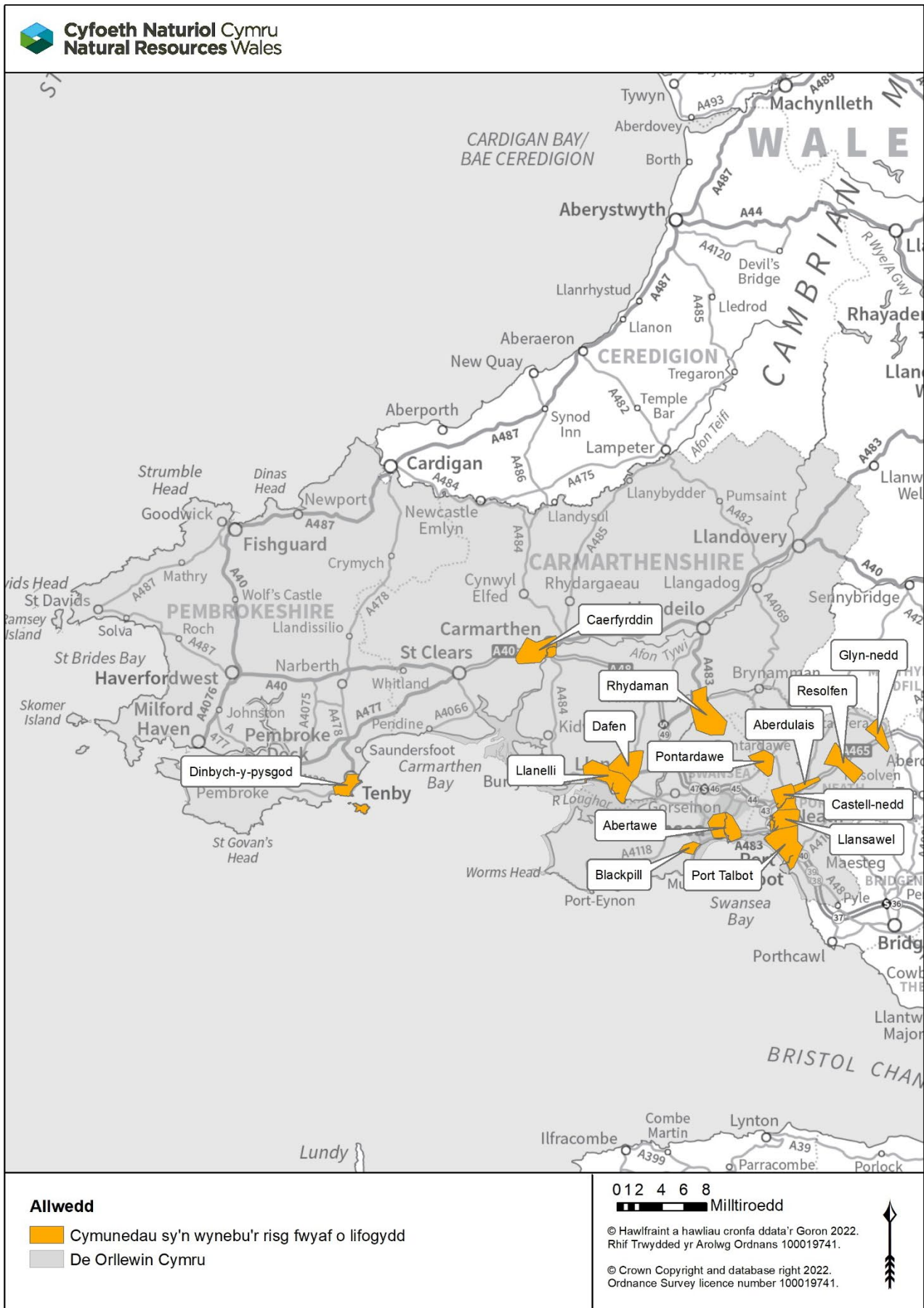
Yn ogystal, mae CNC wedi ystyried ardaloedd ychwanegol sydd mewn perygl o lifogydd o afonydd a'r môr. Mae Ffigur 2 a Thabl 4 sy'n cyd-fynd ag ef yn dangos y cymunedau ar draws De-orllewin Cymru sydd mewn perygl o lifogydd o afonydd a'r môr fel y nodwyd gan

y Gofrestr Cymunedau mewn Perygl a lle'r ydym ni'n bwriadu gweithredu i reoli perygl llifogydd. Mae cymunedau eraill yng Nghanolbarth Cymru hefyd mewn perygl o ddiodef llifogydd ond y rhai a restrir isod yw'r cymunedau lle mae camau gweithredu wedi'u cynllunio yn y blynyddoedd nesaf i helpu i reoli a lleihau'r risg o lifogydd.

Tabl 4: Enw pob un o'r cymunedau a amlygir yn Ffigur 2. Mae cymunedau Ardal Perygl Llifogydd ar gyfer llifogydd o afonydd a'r môr yn cael eu hamlygu mewn print trwm.

Enw cymuned	Ardal Awdurdod Lleol
Aberdulais	Castell-nedd a Phort Talbot
Rhydaman	Sir Gaerfyrddin
Blackpill	Abertawe
Llansawel	Castell-nedd a Phort Talbot
Caerfyrddin	Sir Gaerfyrddin
Dafen	Sir Gaerfyrddin
Glyn-nedd	Castell-nedd a Phort Talbot
Llanelli	Sir Gaerfyrddin
Castell-nedd	Castell-nedd a Phort Talbot
Pontardawe	Castell-nedd a Phort Talbot
Port Talbot	Castell-nedd a Phort Talbot
Resolfen	Castell-nedd a Phort Talbot
Abertawe	Abertawe
Dinbych-y-pysgod	Sir Benfro

Ffigur 2: Y cymunedau ar draws Lle De-orllewin Cymru sy'n wynebu'r perygl mwyaf o lifogydd o afonydd neu'r môr fel y nodir gan y Gofrestr Cymunedau mewn Perygl.

5. Y perygl llifogydd yn Ne-orllewin Cymru yn y dyfodol

Ledled De-orllewin Cymru, rhagwelir y bydd mwy na 24,000 eiddo mewn perygl o lifogydd o afonydd a mwy na 15,000 eiddo mewn perygl o lifogydd o'r môr erbyn 2120. Mae hyn yn gynydd o fwy na 4,500 eiddo sydd mewn perygl o lifogydd o afonydd a chynnydd o fwy na 7,000 eiddo sydd mewn perygl o lifogydd o'r môr.

Mae hyn yn cyfateb i amcangyfrif y bydd 70,000 o bobl mewn perygl o lifogydd o afonydd a 44,000 o bobl mewn perygl o lifogydd o'r môr erbyn 2120. Felly bydd 13,000 yn fwy o bobl mewn perygl o lifogydd o afonydd a 24,000 yn fwy o bobl mewn perygl o lifogydd o'r môr o gymharu â 2020.

Mae rhagamcanion hinsawdd yn dangos y byddwn yn gweld cynnydd yn amllder a dwyster digwyddiadau tywydd eithafol, gan gynnwys stormydd yn yr haf a chyfnodau gwlyb estynedig yn ystod y gaeaf. Bydd hyn yn cynyddu llifoedd brig yn ein hafonydd, a disgwylir y bydd hyn yn cynyddu'r risg o fflachlifogydd. Mae llifogydd o'r fath yn anodd iawn eu rhagolygu a'u rhagweld a gall fod yn heriol iawn eu rheoli.

Mae rhagamcanion newid yn yr hinsawdd hefyd yn awgrymu y bydd lefel y môr yn codi ym mhob senario allyriadau carbon ac ym mhob lleoliad o amgylch y DU. Bydd ardaloedd arfordirol yn fwyfwy agored i lifogydd, effaith y tonnau ac erydu arfordirol cyflymach sy'n gysylltiedig â'r newid yn yr hinsawdd. Bydd y ffactorau hyn nid yn unig yn effeithio ar bobl y cymunedau arfordirol sy'n byw ac yn gweithio mewn ardaloedd arfordirol, ond ar rai o gynefinoedd naturiol pwysicaf Cymru a safleoedd treftadaeth sydd wedi'u lleoli ar hyd ein harfordir.

Rydym wedi dilyn [Canllawiau Ymaddasu i Newid Hinsawdd](#) Llywodraeth Cymru fel sylfaen i'n hallbynnau modelu newid hinsawdd, ac mae hynny wedi ein galluogi i gynnwys ein rhagamcanion yn y CRhPLI hwn. Rydym wedi defnyddio'r amcangyfrif newid hinsawdd canolog i gynhyrchu'r allbynnau data a ddefnyddir yn yr adran ganlynol.

Beth fydd mewn perygl o lifogydd yn Lle De-orllewin Cymru erbyn 2120?

Mae'r tablau a ganlyn yn dangos lefel y risg a'r ffynhonnell ar draws Lle De-orllewin Cymru pe na bai unrhyw amddiffynfeydd yn bresennol ar gyfer 2020 a 2120.

Llifogydd o'r môr

Tabl 5: Y niferoedd sydd mewn perygl o lifogydd o'r môr ar gyfer 2020 a 2120 a'r gwahaniaeth a ragwelir yn Lle De-orllewin Cymru.

Pobl, yr economi neu'r amgylchedd	Agwedd	Unedau	Mewn perygl yn 2020	Mewn perygl yn 2120	Gwahaniaeth (Unedau)	Gwahaniaeth (%)
Pobl	Pobl	Cyfrifiad	19,944	44,058	+24,114	+121%

Pobl, yr economi neu'r amgylchedd	Agwedd	Unedau	Mewn perygl yn 2020	Mewn perygl yn 2120	Gwahaniaeth (Unedau)	Gwahaniaeth (%)
Pobl	Eiddo preswyl	Cyfrifiad	6,862	13,500	+6,638	+97%
Yr economi	Eiddo dibreswyl	Cyfrifiad	817	2,149	+1,332	+163%
Yr economi	Gwasanaethau allweddol	Cyfrifiad	166	392	+226	+136%
Yr economi	Rheilffyrdd	Km	22	74	+52	+236%
Yr economi	Ffyrdd	Km	238	488	+250	+105%
Yr economi	Amaethyddiaeth	Km ²	85	108	+23	+27%
Yr amgylchedd	RAMSAR	Km ²	2	2.5	+0.5	+25%
Yr amgylchedd	Ardaloedd Cadwraeth Arbennig (ACAau)	Km ²	32	34	+2	+6%
Yr amgylchedd	Ardaloedd Gwarchodaeth Arbennig (AGAau)	Km ²	2	2	0	-
Yr amgylchedd	Safleoedd Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig (SoDdGAau)	Km ²	34	36	+2	+6%
Yr amgylchedd	Henebion cofrestredig	Km ²	0.2	0.2	0	-

Llifogydd o afonydd

Tabl 6: Y niferoedd sydd mewn perygl o lifogydd o afonydd ar gyfer 2020 a 2120 a'r gwahaniaeth a ragwelir yn Lle De-orllewin Cymru.

Pobl, yr economi neu'r amgylchedd	Agwedd	Unedau	Mewn perygl yn 2020	Mewn perygl yn 2120	Gwahaniaeth (Unedau)	Gwahaniaeth (%)
Pobl	Pobl	Cyfrifiad	56,254	69,632	+13,378	+24%
Pobl	Eiddo preswyl	Cyfrifiad	16,716	20,654	+3,938	+24%
Yr economi	Eiddo dibreswyl	Cyfrifiad	3,228	3,870	+642	+20%
Yr economi	Gwasanaethau allweddol	Cyfrifiad	355	453	+98	+28%

Pobl, yr economi neu'r amgylchedd	Agwedd	Unedau	Mewn perygl yn 2020	Mewn perygl yn 2120	Gwahaniaeth (Unedau)	Gwahaniaeth (%)
Yr economi	Rheilffyrdd	Km	53	69	+16	+30%
Yr economi	Ffyrdd	Km	605	728	+123	+20%
Yr economi	Amaethyddiaeth	Km ²	152	166	+14	+9%
Yr amgylchedd	RAMSAR	Km ²	2	2.5	+0.5	+25%
Yr amgylchedd	Ardaloedd Cadwraeth Arbennig (ACAau)	Km ²	32	34	+2	+6%
Yr amgylchedd	Ardaloedd Gwarchodaeth Arbennig (AGAau)	Km ²	2	2	0	-
Yr amgylchedd	Safleoedd Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig (SoDdGAau)	Km ²	34	36	+2	+6%
Yr amgylchedd	Henebion cofrestredig	Km ²	0.2	0.2	0	-

Y cymunedau fydd yn wynebu'r perygl llifogydd mwyaf yn y dyfodol yn Ne-orllewin Cymru

Mae'r rhestrau a ganlyn yn dangos y cymunedau ar draws Lle De-orllewin Cymru y rhagwelir y byddant yn profi'r newid mwyaf mewn perygl (fel y'i diffinnir yn ein Cofrestr Cymunedau Mewn Perygl) yn sgil y perygl o lifogydd o afonydd a'r môr yn 2120. Rhagwelir hefyd y bydd cymunedau eraill o fewn Lle De-orllewin Cymru yn gweld newid mewn perygl erbyn 2120 ond rhagwelir mai'r rhai a restrir isod a fydd yn gweld y newid mwyaf.

Erbyn 2120, rhagwelir mai'r pum cymuned yn Lle De-orllewin Cymru a fydd yn gweld y newid mwyaf mewn perygl o lifogydd o'r môr yw:

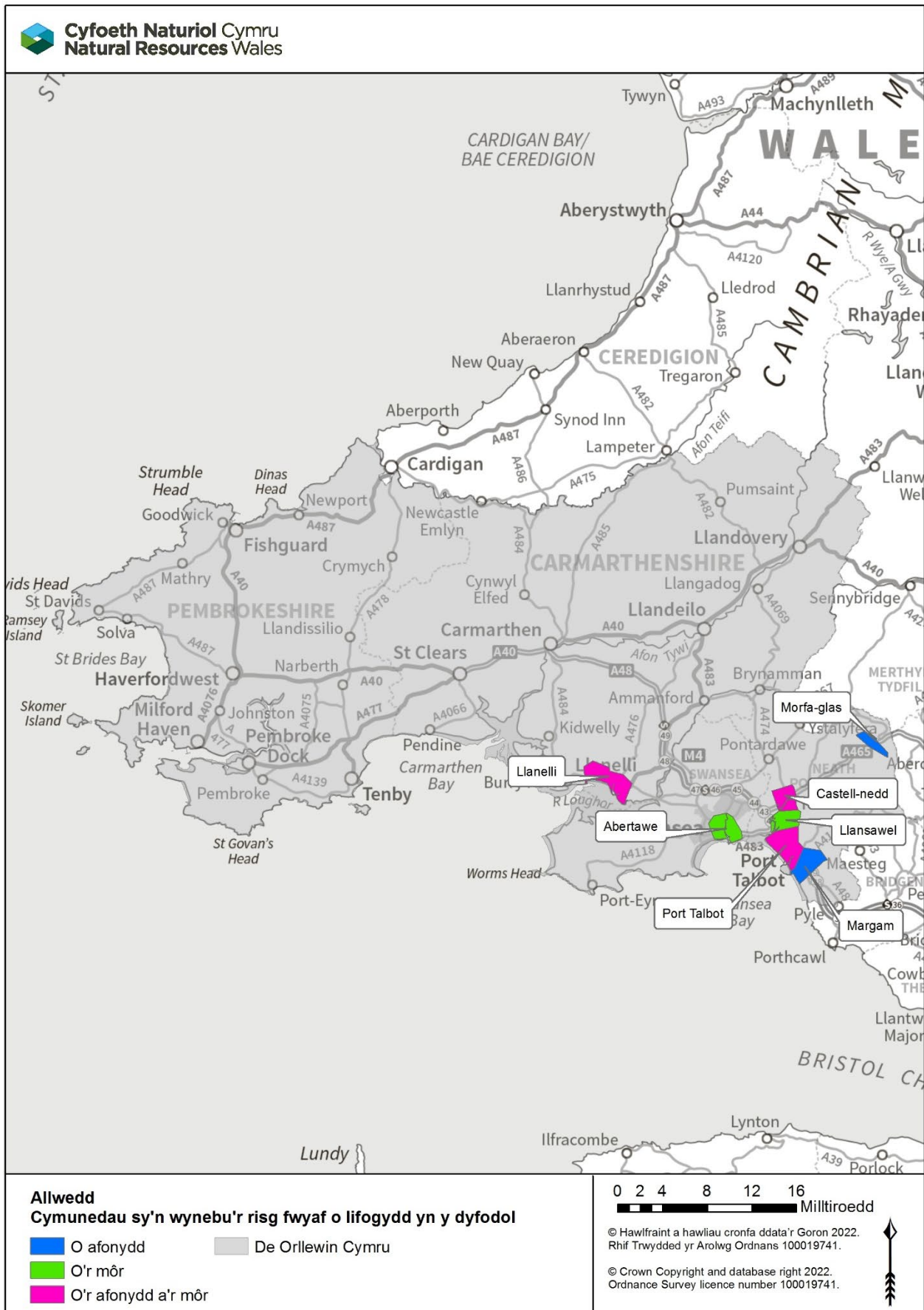
- Llansawel
- Llanelli
- Castell-nedd
- Port Talbot
- Abertawe

Erbyn 2120, rhagwelir mai'r pum cymuned yn Lle De-orllewin Cymru a fydd yn gweld y newid mwyaf mewn perygl o lifogydd o afonydd yw:

- Llanelli
- Margam
- Morfa-glas
- Castell-nedd
- Port Talbot

Ffigur 3: Y cymunedau ar draws Lle De-orllewin Cymru y rhagwelir y byddant yn profi'r newid mwyaf mewn perygl erbyn 2120. Mae'r map yn dangos y pum cymuned uchaf o ran perygl llifogydd o afonydd a'r pump uchaf o ran perygl llifogydd o'r môr.

Beth rydym yn ei wneud ar gyfer cymunedau sydd mewn perygl o lifogydd yn y dyfodol

O fewn ein gweithgareddau a'n mesurau a nodir yn y CRhPLI hwn, byddwn yn ystyried yr angen i ystyried perygl llifogydd yn y tymor hir, yr angen i ystyried effaith newid hinsawdd ar Gymru a'r angen i weithredu nawr i ystyried sut i liniaru ac addasu yng nghyd-destun yr Argyfwng Hinsawdd. Byddwn yn gwneud hyn drwy geisio deall effeithiau newid hinsawdd yn well trwy ein data a'n tystiolaeth, a defnyddio hyn i lywio'r cyngor a ddarparwn i eraill a'r gwaith a wnawn.

Pan fyddwn yn ystyried, dylunio ac adeiladu cynlluniau lliniaru llifogydd newydd rydym yn caniatáu ar gyfer diogelu ein strwythurau yn y dyfodol mewn perthynas â rhagamcanion ar gyfer newid hinsawdd yn y dyfodol. Fodd bynnag, rydym yn cydnabod na fydd yn bosibl atal llifogydd ym mhob lleoliad nawr ac yn y dyfodol trwy weithgareddau CRhPLI traddodiadol, felly rydym hefyd yn cychwyn cynllunio addasu tymor hir mewn nifer o leoliadau, mae'r rhain wedi'u cynnwys fel Mesurau Lleol yn yr adrannau ar sail Lle o'r CRhPLI hwn.

Mae Polisi Cynllunio Llywodraeth Cymru TAN15 yn ei gwneud yn ofynnol i ddatblygiad newydd ystyried newid hinsawdd dros oes y datblygiad. Mae hyn yn helpu i sicrhau fod rhywfaint o wytnwch yn wyneb ein hinsawdd newidiol yn cael ei ystyried yn mewn cynigion datblygu a gall hefyd helpu gydag adferiad pe bai digwyddiad llifogydd yn digwydd.

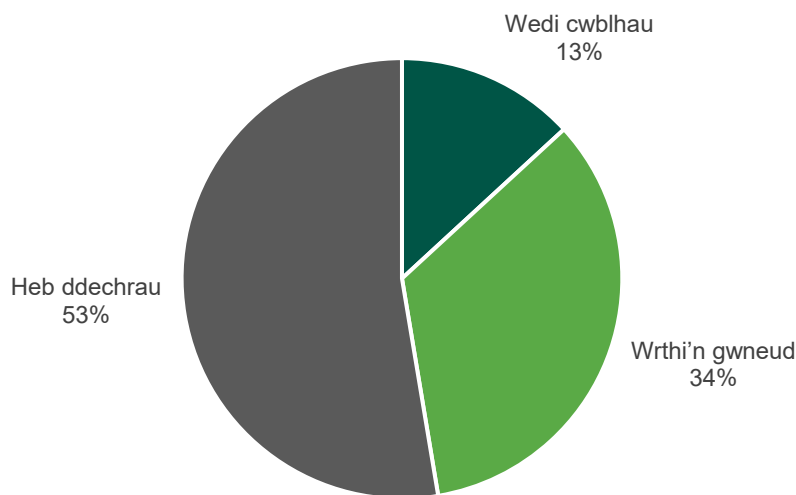
Er mwyn cefnogi penderfyniadau cynllunio strategol a cheisiadau cynllunio unigol, rydym wedi datblygu [Map Llifogydd newydd ar gyfer Cynllunio \(FMfP\)](#). Mae'r FMfP yn dangos sut y bydd newid hinsawdd yn effeithio ar raddfeydd perygl llifogydd dros y 100 mlynedd nesaf. Mae'n dangos cwrmpas potensial llifogydd o dybio nad oes unrhyw amddiffynfeydd yn eu lle. Defnyddiwyd amcangyfrif canolog o newid hinsawdd (yn amrywio o gynnydd o 20-30% mewn llifoedd) ar gyfer llif brig afonydd a defnyddiwyd 1.1m o gynnydd yn lefel y môr ar hyd arfordir Cymru. Er nad yw'n bolisi cynllunio ffurfiol eto, rydym yn defnyddio'r FMfP fel y wybodaeth orau sydd ar gael i lywio ein cyngor cynllunio yn ein rôl fel ymgynghorai statudol.

O ran gweithio i ddylanwadu ar bolisi, rydym yn gweithio'n agos ar draws Llywodraeth Cymru i gefnogi datblygiad polisi a strategaethau. Mae newid hinsawdd yn flaenllaw yn y trafodaethau hyn gan gynnwys archwilio sut y gallwn wella dealltwriaeth a rhoi gwybod am berygl llifogydd. Rydym hefyd wedi comisiynu gwaith yn ddiweddar, gan edrych ar lwfansau newid hinsawdd diwygiedig ar gyfer llifoedd brig afonydd a digwyddiadau glaw. Byddwn yn defnyddio allbynnau'r prosiect hwn i argymhell diweddariadau i ganllawiau Llywodraeth Cymru ar lwfansau newid hinsawdd.

6. Gweithgaredd rheoli perygl llifogydd diweddar

Gwnaethom gyhoeddi ein Cynlluniau Rheoli Perygl Llifogydd cylch cyntaf yn gynnar yn 2016. Roedd y cynlluniau hyn yn cynnwys nifer o fesurau ar raddfa gymunedol ar gyfer y blynyddoedd dilynol a fyddai'n helpu i reoli a lleihau'r perygl o lifogydd. Rydym wedi cynnal adolygiad o'r mesurau ar gyfer cymunedau yn Lle De-orllewin Cymru. Mae'r siart isod yn dangos crynodeb o'n cynnydd tuag at gyflawni'r mesurau hyn.

Ffigur 4: Y cynnydd a wnaed yn erbyn mesurau CNC a nodir yng nghylch cyntaf y CRhPLlau yn Ne-orllewin Cymru.

Mae'r canlynol ymhlith uchafbwyntiau'r hyn a gyflawnwyd:

- Rydym wedi cwblhau cynllun rheoli perygl llifogydd ym Mhontarddulais sy'n lleihau'r perygl llifogydd i 224 o gartrefi a 22 o fusnesau.
- Rydym wedi gwneud gwaith paratoi ar gyfer cyflawni cynlluniau rheoli perygl llifogydd yn Rhydaman ac Aberteifi yn y blynyddoedd i ddod.
- Rydym wedi gwella ein dealltwriaeth o berygl llifogydd drwy ddiweddarau ein modelau perygl llifogydd a dadansoddi hydroleg ar gyfer cymunedau gan gynnwys Caerfyrddin, Glanaman, Hwlfordd, Llanybydder, Castell-nedd, Pontardawe a Phontarddulais.
- Rydym wedi cyflawni cynlluniau cynnal a chadw megis ym Machynys, Bawddwr a Bae Clarach, sy'n golygu ein bod wedi gallu cynnal ein hamddiffynfeydd a darparu lefel barhaus o amddiffyniad i'r eiddo hynny sy'n elwa arno.

Dylid cydnabod bod llawer o'r camau gweithredu a nodwyd yng nghylch cyntaf y CRhPLlau yn cymryd cryn amser ac ymdrech i'w cyflawni ac, er bod nifer cymharol y mesurau a gwblhawyd yn isel, mae nifer sylweddol o'r mesurau a nodwyd yn cael eu cyflawni ar hyn o bryd. Hefyd, mae digwyddiadau llifogydd gwirioneddol yn dylanwadu'n fawr ar ein cynlluniau gwaith a'r gallu i'w cyflawni. Er enghraifft, cafodd llifogydd mis Chwefror 2020 yng Nghymru effaith sylweddol ar ein gallu i fwrw ymlaen â gwaith a gynlluniwyd.

7. Gwaith rheoli perygl llifogydd yr ydym yn ei gynllunio yn Ne-orllewin Cymru

Cyflwyniad

Mae nifer o gymunedau yn Lle De-orllewin Cymru lle rydym yn ystyried bod rhagor i'w wneud o hyd i reoli a lleihau'r perygl o lifogydd. Rhoddir sylw i'r cymunedau hyn a mesurau cysylltiedig yn yr adran hon. Mae Adran Genedlaethol y CRhPLI hwn yn amlinellu sut rydym yn blaenoriaethu ein gwaith ar sail risg fel bod y cymunedau hynny sy'n wynebu'r perygl llifogydd mwyaf yn cael sylw yn gyntaf.

Rydym yn rheoli perygl llifogydd ar ystod o wahanol raddfeydd, gan ddibynnu ar yr hyn fydd yn cyflawni'r canlyniad a ddymunir. Mae'r Cynllun Rheoli Perygl Llifogydd hwn yn darparu gwybodaeth ar ddwy raddfa. Ar raddfa genedlaethol ar draws Cymru gyfan drwy ein Mesurau Cenedlaethol (y gweithgareddau a wnawn ledled Cymru, y mae rhai ohonynt yn gwneud ein gweithredoedd ar y raddfa leol yn bosibl), ac ar raddfa gymunedol leol. Mae'r Mesurau Cenedlaethol i'w gweld yn yr adran Genedlaethol. Mae'r mesurau ar raddfa gymunedol leol i'w gweld yn yr adran hon.

Terminoleg ar gyfer y mesur

Math o fesur

Mae pedwar math o fesurau a chaiff mesurau lleol eu categoreiddio yn ôl y math o fesur.

Atal y difrod a achosir gan lifogydd, mae hyn yn cynnwys ymdrechion i wneud dalgylchoedd yn fwy gwydn, ac ymdrechion i atal ardaloedd rhag dod yn fwy agored i niwed, i berygl llifogydd.

Amddiffyn rhag llifogydd mewn lleoliadau penodol drwy ddarparu cynlluniau a dulliau er mwyn lleihau'r risg a'r tebygolrwydd o lifogydd.

Parodrwydd cymunedau ac ymatebwyr brys i weithredu os bydd llifogydd ddigwydd, a all leihau effeithiau llifogydd a gwneud cymunedau'n fwy gwydn.

Adolygu i wella'n dealltwriaeth o berygl llifogydd er mwyn llywio ac ystyried camau gweithredu posibl yn y dyfodol yn well.

Mae pob un o'r mathau uchod o fesurau yn ceisio lleihau'r tebygolrwydd o lifogydd neu'r effeithiau a gânt ar bobl ac eiddo, ond dylid pwysleisio mai dim ond i ryw raddau y gellir rheoli perygl llifogydd. Ni allwn ddileu perygl llifogydd yn gyfan gwbl a bydd potensial bob amser i ddigwyddiadau llifogydd fynd y tu hwnt i derfynau'r technegau rheoli risg a ddefnyddir. Er enghraifft, bydd amddiffynfeydd rhag llifogydd yn cael eu hadeiladu o fewn cyfyngiadau technegol, economaidd ac amgylcheddol, felly mewn digwyddiadau eithafol gall dŵr llifogydd fod yn fwy na'r capasiti y cawsant eu cynllunio i'w gynnwys.

Ym mhob lleoliad lle rydym yn bwriadu cynnal naill ai asesiad cychwynnol neu fanwl o opsiynau posibl, yn unol â [Chanllawiau Arfarnu Llywodraeth Cymru](#), byddwn yn ystyried yr holl opsiynau posibl ar gyfer rheoli perygl llifogydd. Bydd hynny'n cynnwys opsiynau seiliedig ar ardaloedd lleol a dalgylchoedd, a bydd yn ystyried yr effeithiau hirdymor y bydd newid hinsawdd yn ei gael ar y cymunedau sydd mewn perygl, felly, er mwyn ystyried y dull mwyaf

cynaliadwy ym mhob lleoliad, bydd opsiynau addasol hefyd yn cael eu cynnwys o fewn ein hasesiadau.

Statws gweithredu'r mesur

Heb ddechrau: nid yw'r gwaith wedi dechrau eto.

Parhaus: mae'r gwaith wedi dechrau.

Amserlen y mesur

Mae'r amserlenni a gynigir yn ffactor o flaenoriaeth gymharol a chymhlethdod tebygol yr hyn y gallai fod ei angen; Maent hefyd yn amodol ar gyllid a chapasiti.

Tymor byr: Bwriedir ei gyflwyno yn y tymor byr (rhwng blwyddyn a dwy flynedd)

Tymor canolig: Bwriedir ei gyflwyno yn y tymor canolig (rhwng tair a phedair blynedd)

Tymor hir: Bwriedir ei gyflawni yn y tymor hir (pum mlynedd neu ragor)

Blaenoriaethau

Blaenoriaeth 1: Ymateb i'r argyfwng hinsawdd a natur drwy chwilio am arferion arloesol, hyrwyddo dulliau o ymaddasu a pharatoi ar gyfer newid yn y dyfodol.

Blaenoriaeth 2: Datblygu a darparu dulliau dalgyllch i leihau llifogydd a chyfrannu at gydnerthedd ecosystemau, gan weithio gyda phartneriaid a rhanddeiliaid lle bo hynny'n bosibl ac yn briodol.

Blaenoriaeth 3: Gwella gallu cymunedau i wrthsefyll perygl llifogydd nawr ac yn y dyfodol. Gweithio gyda phartneriaid i gefnogi cymunedau i ddod yn fwy ymwybodol a chymryd camau i liniaru eu perygl llifogydd eu hunain.

Blaenoriaeth 4: Ceisio a chymryd cyfleoedd i wella iechyd a llesiant cymunedau, bioamrywiaeth a'r amgylchedd, a'r buddion ehangach y maent yn eu darparu, i gefnogi ymateb CNC i'r Argyfwng Natur.

Blaenoriaeth 5: Cynyddu gwydnwch asedau rheoli perygl llifogydd, i leihau effeithiau perygl llifogydd nawr ac yn y dyfodol.

Blaenoriaeth 6: Gwella effeithiolrwydd ein cynhyrchion a'n gwasanaethau allweddol, gan gynnwys ein gwasanaethau digidol, er mwyn darparu gwasanaethau gwell i'r cyhoedd.

Blaenoriaeth 7: Parhau i wella ein dealltwriaeth a'n dulliau cyfathrebu ynglŷn â pherygl llifogydd nawr ac at y dyfodol (gan gynnwys newid yn yr hinsawdd) fel bod penderfyniadau'n seiliedig ar y dystiolaeth a'r wybodaeth orau sydd ar gael.

Blaenoriaeth 8: Darparu ymateb effeithiol a pharhaus i ddigwyddiadau llifogydd, gan weithio ar y cyd ag awdurdodau rheoli risg a phartneriaid proffesiynol lle bo angen.

Blaenoriaeth 9: Gwella ein gwasanaeth rhybuddion llifogydd yn barhaus i alluogi pobl i gymryd camau effeithiol mewn ymateb i lifogydd.

Blaenoriaeth 10: Darparu cyngor cynllunio effeithiol ar beryglon a chanlyniadau llifogydd i leihau datblygu amhriodol mewn ardaloedd sydd mewn perygl o lifogydd.

Blaenoriaeth 11: Blaenoriaethu ein gwaith ar sail risg yn unol â Strategaeth Genedlaethol Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol Llywodraeth Cymru a datblygu ein sylfaen dystiolaeth i sicrhau buddsoddiad yn y dyfodol mewn rheoli perygl llifogydd.

Blaenoriaeth 12: Hyrwyddo, cefnogi a gweithredu atebion sy'n seiliedig ar natur lle bo'n briodol i leihau'r perygl o lifogydd ac effeithiau llifogydd a sicrhau buddion ehangach i'r ecosystem.

Blaenoriaeth 13: Ymgymryd â'n rôl oruchwylio strategol i ddeall pob ffynhonnell o berygl llifogydd ar sail genedlaethol er mwyn llywio buddsoddi a sicrhau ein bod yn cynllunio gwaith yn y ffordd orau, gan gynnwys gyda phartneriaid eraill.

Blaenoriaeth 14: Sicrhau bod gennym weithlu Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol gyda'r galluedd a'r sgiliau sydd eu hangen i gyflawni ein blaenoriaethau ac ymateb i heriau'r dyfodol.

8. Y Cynllun Cyflawni ar gyfer Lle De-orllewin Cymru

Mae'r cynllun cyflawni a ganlyn yn nodi, ar sail gymunedol, y mesurau yr ydym yn y broses o'u gweithredu neu'n bwriadu eu gweithredu i helpu i reoli'r perygl o lifogydd i'r gymuned honno. Mae'n rhestr o fesurau rydym yn bwriadu eu gweithredu o fewn Lle De-orllewin Cymru dros y blynyddoedd nesaf, yn amodol ar asesiad a chyfiawnhad ariannu.

Tabl 7: Cynllun cyflawni mesurau perygl llifogydd arfaethedig ar gyfer Lle De-orllewin Cymru.

Cyf.	Lleoliad	Ffynhonnell	Enw'r mesur	Math o fesur	Dolen i Flaenoriaeth FRMP	Amserlen	Statws
DO1	Aberdulais	Afon	Adeiladu model hydrolog	Adolygu	7	Tymor byr	Parhaus
DO2	Aberdulais	Afon	Cynnal asesiad cychwynnol a gwaith dichonoldeb ar gyfer lleihau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor byr	Heb ddechrau
DO3	Aberdulais	Afon	Gwella'r model rhagweld llifogydd presennol	Parodwydd	9	Tymor byr	Heb ddechrau
DO4	Rhydaman	Afon	Cynnal asesiad cychwynnol a gwaith dichonoldeb ar gyfer lleihau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor byr	Parhaus
DO5	Rhydaman	Afon	Gwella'r gwasanaeth rhybuddion llifogydd presennol	Parodwydd	9	Tymor byr	Heb ddechrau
DO6	Llansawel	Y môr	Cynnal yr amddiffynfeydd a'r drefn archwilio bresennol	Amddiffyn	5	Tymor hir	Parhaus
DO7	Caerfyrddin	Afon	Cynnal asesiad cychwynnol a gwaith dichonoldeb ar gyfer lleihau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor byr	Parhaus
DO8	Dafen	Afon	Dylunio ac adeiladu cynllun lliniaru llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor byr	Heb ddechrau
DO9	Dafen	Afon	Ymchwilio i ddichonoldeb gwasanaeth rhybuddion llifogydd newydd	Parodwydd	9	Tymor canolig	Heb ddechrau
DO10	Glyn-nedd	Afon	Diweddarau'r model hydrolog presennol	Adolygu	7	Tymor canolig	Heb ddechrau

Cyf.	Lleoliad	Ffynhonnell	Enw'r mesur	Math o fesur	Dolen i Flaenoriaeth FRMP	Amserlen	Statws
DO11	Glyn-nedd	Afon	Cynnal asesiad cychwynnol a gwaith dichonoldeb ar gyfer lleihau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor canolig	Heb ddechrau
DO12	Talacharn	Y môr	Cynnal asesiad cychwynnol a gwaith dichonoldeb ar gyfer lleihau perygl llifogydd	Adolygu	1	Tymor canolig	Parhaus
DO13	Llanelli	Y môr	Cynnal yr amddiffynfeydd a'r drefn archwilio bresennol	Amddiffyn	5	Tymor hir	Parhaus
DO14	Llanelli	Afon	Cynnal asesiad cychwynnol a gwaith dichonoldeb ar gyfer lleihau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor byr	Heb ddechrau
DO15	Mwche	Y môr	Ystyried opsiynau rheoli ar gyfer y dyfodol a chynllunio addasiadau arfordirol	Adolygu	1	Tymor canolig	Parhaus
DO16	Castell-nedd	Afon	Ystyried ac integreiddio atebion sy'n seiliedig ar natur gan gynnwys rheoli llifogydd yn naturiol yng nghynlluniau a gweithgareddau perygl llifogydd CNC	Atal	1, 2, 4, 12	Tymor canolig	Parhaus
DO17	Pontardawe	Afon/Y môr	Diweddarau'r model hydrolog presennol	Adolygu	7	Tymor canolig	Heb ddechrau
DO18	Pontardawe	Afon/Y môr	Cynnal asesiad cychwynnol a gwaith dichonoldeb ar gyfer lleihau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor canolig	Heb ddechrau
DO19	Port Talbot	Afon	Cynnal yr amddiffynfeydd a'r drefn archwilio bresennol	Amddiffyn	5	Tymor hir	Parhaus
DO20	Resolfen	Afon	Diweddarau'r model hydrolog presennol	Adolygu	7	Tymor canolig	Heb ddechrau
DO21	Resolfen	Afon	Cynnal asesiad cychwynnol a gwaith dichonoldeb ar gyfer lleihau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor canolig	Heb ddechrau
DO22	Abertawe	Afon/Y môr	Diweddarau'r model hydrolog presennol	Adolygu	7	Tymor byr	Parhaus

Cyf.	Lleoliad	Ffynhonnell	Enw'r mesur	Math o fesur	Dolen i Flaenoriaeth FRMP	Amserlen	Statws
DO23	Abertawe	Afon/Y môr	Cynnal asesiad cychwynnol a gwaith dichonoldeb ar gyfer lleihau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor byr	Heb ddechrau
DO24	Dinbych-y-pysgod	Afon/Y môr	Dylunio ac adeiladu gwelliannau i asedau perygl llifogydd	Amddiffyn	1	Tymor canolig	Heb ddechrau
DO25	Lle De-orllewin Cymru	Afon/Y môr	Gweithio gydag awdurdodau rheoli perygl lle mae gennym fuddiant ar y cyd, i gynllunio ac ymgymryd â gweithgareddau sy'n lleihau'r perygl o lifogydd i gymunedau	Atal / Amddiffyn / Parodrwydd / Adolygu	1, 2, 13	Tymor byr	Parhaus

9. Monitro ac adolygu

Mae wedi bod yn ofynnol yn ôl y Rheoliadau Perygl Llifogydd i Gynlluniau Rheoli Perygl Llifogydd cyhoeddedig gael eu hadolygu, a'u diweddarau os oes angen, bob 6 blynedd. Bydd Deddf Cyfraith yr UE a Ddargedwir (Dirymu a Diwygio) 2023 yn dirymu'r ddeddfwriaeth hon erbyn diwedd 2023. Rydym yn bwriadu parhau i gynllunio ein gwaith fel hyn a byddwn yn adolygu'r mesurau yn y Cynllun Rheoli Perygl Llifogydd yn flynyddol. Mae hyn yn debygol o ddigwydd yn ystod yr haf fel bod gwybodaeth gyfredol ar gael i lywio ein proses gynllunio busnes. Bydd y cynnydd o ran cyflwyno pob mesur yn cael ei asesu ac os oes angen yn cael ei ddiweddarau ar yr adeg hon a byddwn yn cynhyrchu adroddiadau diweddarau ar ein cynnydd yn ôl yr angen.

10. Rhagor o wybodaeth

Mae'r adran Lle De-orllewin Cymru hon yn un o chwe adran sy'n darparu gwybodaeth leol fanwl fel rhan o Gynllun Rheoli Perygl Llifogydd Cymru CNC. Mae yna adran trosolwg Cenedlaethol hefyd sy'n darparu gwybodaeth, blaenoriaethau a mesurau a osodwyd ar lefel Genedlaethol (Cymru).

Os hoffech gael rhagor o wybodaeth am sut rydym yn rheoli perygl llifogydd ledled Cymru, mae pob un o'r canlynol ar gael ichi:

Cynllun Rheoli Perygl Llifogydd Cymru: Trosolwg cenedlaethol

Cynllun Rheoli Perygl Llifogydd Cymru: Lle Canol De Cymru

Cynllun Rheoli Perygl Llifogydd Cymru: Lle De-ddwyrain Cymru

Cynllun Rheoli Perygl Llifogydd Cymru: Lle Canolbarth Cymru

Cynllun Rheoli Perygl Llifogydd Cymru: Gogledd-ddwyrain Cymru

Cynllun Rheoli Perygl Llifogydd Cymru: Lle Gogledd-orllewin Cymru